

A találkozás tanítása avagy színház és dráma a nevelésben*

Ez a mostani pillanat, ahogy itt találkoztunk, s most együtt vagyunk, megismételhetetlen, éppúgy, mint minden másik pillanat. Eddig sosem volt, s ezentúl soha többé nem lesz még egy csütörtök délelőtt, mely itt, még egyszer lehetővé tenné, hogy figyeljünk egymásra.

Ha jól tudom, Önök mindannyian tanítanak valahol. Én itt tanítok Budapesten, a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, s nem messze a fővárostól, Zsámbékon, egy tanítóképző főiskolán. Színdarabokat és kritikákat írok s a drámapedagógiáról jelentek meg szakkönyveim. Vagyis: tanulmányaim állandó tárgya a *találkozás* ember és ember, ember és világ között, akár a színház, akár a pedagógia, akár a szociálpszichológia nyelvén próbálom rögzíteni észrevételeimet.

A találkozások előkészítésével, megélésével és visszaidézésével nekünk itt Magyarországon elég sok bajunk van. A közép-európaiság — mint „kollektív neurozisz”, ahogy Arthur Koestler mondta — nem ajándékozott meg bennünket a személyközi kommunikáció laza és pihentető változatával. Nem sikerült szert tennünk olyan dialóguskultúrára, amelyben hosszú, időmúlato — s ezáltal erőnyerést lehetővé tevő — mondatok foglalkoznak az időjárással. Mostanában már a futballeredményekről sem igen beszélünk. Az interakciók sorát jobbra párbajhelyzetekként éljük meg. A konfrontációra való készenlét feszültségét megszoktuk, mint a környezetszennyezés kínjait, s az ütést váró merevgörcsöt, a képzelt vagy valódi szégyen szorongását igen ritkán oldja föl a képzelt vagy valódi dicsőség öröme, vagy legalább a humor megbocsátó meleghulláma. No, élünk azért, s tulajdonképpen néha élvezzük is ezt a páratlan hercehurcát, amit képesek vagyunk előállítani. És most Önök a vendégeink. Mi újság? — kérdezhetik. Tartom magam e konferencia címéhez: „Oktatási és művészeti törekvések a fiatalok társadalmi beilleszkedésének segítésére” — s elmondom, minek örültünk legutóbb, néhány nappal ezelőtt:

Van Önöknek otthon Nemzeti Alaptantervük?

Tudjuk, hogy remek iskolarendszerek működhetnek enélkül is, de mi mégis arra szavaztunk, hogy legyen Magyarországnak Nemzeti Alaptanterve. Hangos volt az ország a kökoltatási és a felsőoktatási törvények vitáitól, s hangos még ma is, de közben legalább elkészült a Nemzeti Alaptanterv bevezető része, ami az Alapelvek címet viseli.

Örömmel jelentem, az az újság, hogy ennek a művészeti nevelésről szóló fejezetébe, melyben eddig csak az ének-zene és a vizualitás területei szerepeltek, sikerült egy harmadik területet is becsempészni és elfogadtatni, ami a „Színház és dráma” címet viseli. Miért annyira fontos ez nekünk? — Talán azért, mert problémáink vannak a *találkozások* megélésével.

Gyerekeink, akik ugyanúgy krónikus felnőttthiányban szenvednek, mint számos ország gyermekei, csak akkor nem bizonytalanok viselkedési stratégiájukat vagy taktikájukat illetően, ha vetélkedésről, harcról, ítélkezésről van szó. Azzal a helyzettel, amelyben nincs

szembefeszülő indulat, nemigen tudnak mit kezdeni, mintegy elveszítik „harci méltóságukat”. A jelenségek-re, vagy akár a másik emberre való rácsodálkozás általában nem érték, nem presztizsnövelő elem. Televízió és videón nevelődő kicsinyeink csak az elektronika viláldzó függönyén át képesek elviselni az ember látványát, az élő, testközelen lévő felnőtt is lehet érdekes egy ideig, csak az a baj vele, hogy nem lehet elzárni, vagy legalább csatornát váltani rajta.

Tanítási órák futnak le, sokszor úgy, hogy sem a diák, se a tanár nincs jelen. A jelenség nem új, s nem is egyedülvaló.

Volt nekünk egy nagyon nagy költőnk, ősz hajú, szikár, fakó hangú férfi, úgy hívták: *Pilinszky János*. Prózát is írt, gyönyörű, vergődő, pontos prózát, s egyszer azt írta: — hadd idézzem: „...jelenlétünket veszítettük el. Méghozzá egyszerre otthon, az utcán, a lépcsőházban, a színpadon, a nézőtéren, az ágyban és a konyhában. Mindenáron jelen akartunk lenni, s épp jelenlétünket veszítettük el, épp a bizonyosságot, mint a görcsös szorítás, amit szorongat, a féltékenység, ami után leskelődik, ahogy a kimeresztett szem végül is nem látja azt, amire rámered.”

Találkozásaink — nem történnek meg.

Húsz évvel ezelőtt elkezdődött egy munka Magyarországon, vagy inkább folytatódott, hiszen a színjáték, mint az oktatást, nevelést segítő módszer sok évszázados múltra tekinthet vissza. Az alapoktatásban minden jó tanító élt a megjelenítés eszközével. Magyar területen talán *Csokonai Vitéz Mihályt*, a tizenyolcadik századi költőt és tanítót mondhatnánk az első drámatanárnak. *Comenius*-tól — Jan Amos Komensky-től — pedig máig érvényes tanítás maradt ránk e témakörben is: „Minden, ami nyilvánosság előtt játszódik, olyan, mint a színház. Éppen ezért akiket rövid időn belül a közéletbe küldenek, úgy neveljék, hogy ott megfelelően állják meg a helyüket, s a rájuk bízott feladatokat kellően végezzék el.” 1656-ban írta ezt, Schola Ludus című munkájában.

A találkozás *minőségi* megélését — úgy látjuk — azóta is a színház, a dráma segítségével sajátíthatjuk el leginkább.

A drámapedagógia, ahogy a „drama in education” vagy az educational drama” fogalma Magyarországon meghonosodott, mint tudjuk, azt a művészetpedagógiai tevékenységet jelenti, melynek alkalmával a dráma és a színház eszközrendszerének segítségével, folyamatos együttlét során nevelünk gyerekeket, felnőtteket. Ebben a tevékenységben sohasem az esetlegesen létrejövő produkció, és nem annak művészi kivitelezettsége az elsődleges, hanem maga a nevelési folyamat. Ennek ismertetésével nem kívánok untatni senkit, hiszen mi Ausztriából, Németországból, Finnországból, s legfőként Angliából kaptuk a legtöbb segítséget, sok esetben cseh és szlovák közvetítés révén.

*Elhangzott 1994. III. 17. az ELTE TK konferencián angol nyelven Budapesten

Annyiszor foglaltam már össze hivatalosan és nem hivatalosan, mi mindent jelentett nekünk ez a módszer, hadd mondjam most *személyes* vallomásomat: a dráma engem *kérdezni és hallgatni* tanít. S ezt igazolva látom.

Pilinszky, a költő, akit már idéztem, azt írja: „...az igazság és nem a magunk igazának — föltétlen szeretetére van szükségünk. Mindenekelőtt: a figyelem iskolázottságára. Az iskolák föladata — messze túl az ismeretek közlésén — a figyelem nevelése.”

A figyelő ember — jelenléttel bír. S a figyelem iskolázható. Az „iskolázott figyelem” segítségével pokolbéli bajok is orvosolhatóak. *Simone Weil* példát mond erre; s erre a példára nekünk, akiktől sokszor várnak segítséget, erősen kell figyelniük:

„A valódi szerencsétlen nem enged magához nyúlni, szerencsétlenségét leplezi a világ, de főként önmaga előtt, ahogy a rákos betegék. A jótékonykodás velük szemben atrocitás, melléfogás. Nem csoda hát, ha a jótékonykodás csak még keserűbbé, zárkózottabbá, gyűlölködővé és ellenségessé teszi őket. Egyedül az iskolázott figyelemnek, a tökéletes diagnózisnak nem tudnak ellenállni.

Mi történt az irgalmas szamaritánus esetében? Egy szerencsétlen vérbe borultan hevert az árokszálon. Jött arra valaki, aztán egy másik, de figyelmük nem volt iskolázott. Aztán harmadiknak jött a szamaritánus, akinek *iskolázott volt a figyelme*. Elég volt egy pillantást vetnie, hogy fölmérje az árokszálon heverő, már-már önmagát föladó ember helyzetét. És mert a szamaritánus figyelme és fölismerése pontos volt, többé nem tudott nem cselekedni. Automatikusan cselekedett. És a szerencsétlen, aki különben minden segítség ellen föllázadt, és átkozódva rúgkapált volna, a pontos segítségnek éppúgy nem tudott ellenállni, ahogy a szamaritánus nem tudott nem cselekedni...”

Nekünk, itt Magyarországon, a nevelésben, a szociális munkák során, s napi együttélés lazább és feszesebb perceiben az egymásrafigyelés tudományára van nagy szükségünk. Szerény, de kimutatható eredményeket értünk el a nevelőképzés területén, különféle drámatechnikák alkalmazásával.

Hogyan kezdődött?

Amikor a hetvenes évek elején elért bennünket az Angliából származó, Skandináviában és másutt is virágzó „creative drama” módszere, s itthon megpróbáltuk honosítani, mi sem volt számunkra természetesebb, minthogy olyan alanyra oltuk, amely élteti és megvédi a viszontagságoktól: a népi gyermekjátékok adták és adják ma is az alapját a magyarországi dramatikus nevelésnek — amikor gyermekekkel kezdünk.

A kilencvenes évek elejére nyilvánvaló lett, hogy a drámapedagógia gyakorlati tanulmányozása a *leendő* nevelő számára lehet a legfontosabb: megtanítja őt a *térrel*, az *idővel* és a *személyes hatóerővel* való gazdálkodás tudományára. A pályára alkalmasakat előkészíti a jövőendő nevelői munkára, a pályára alkalmatlanokat pedig — hiszen ilyenek is vannak! — olyan helyzetbe hozza, hogy ők még időben dönthetnek, akarják-e, bírják-e életre szólóan a közvetítői munkával és magatartással járó örömeiket és terheket.

Mert elsősorban egyfajta *átadó magatartásról* van szó, melynek nemcsak igazi pátusza, de az öröme is kikopott az elmúlt évtizedekből. Újra kellett és újra kell tanítani, ahogy a néprajzosok mondják, „vissza kell tanítani” az átadás fogásait és fortélyait, külhonból elcsúszott technikák alkalmazásával. Hangsúlyoznunk kell,

hogy csak a jelenléttel bíró pedagógus tud hatni, aki vállalja is azt, amit tud, s amit hirdet. A meglévő szakirodalom nem kényeztet el bennünket.

Hogy lehet azt, kérdeztük, hogy a klasszikus népi kultúrában kevesebb gond volt a közvetítéssel? (Ahogy itt ülünk, kinek-kinek saját hazája megtartó kultúrája, saját nemzetisége, etnikuma kincsesára van segítségére, akkor is, ha nem elemzi azt minden pillanatban.)

Nálunk most jött el az ideje annak, hogy tanulmányozni kezdjük, milyen átjárások vannak a *népi kultúra átadása* és a *drámapedagógia* között, s miben és mikor kerül fedésbe a klasszikus hagyományátadó magatartás és napjaink nevelőjének legkorszerűbb közvetítői felkészültsége.

A közeljövő feladata, hogy tanulmányozzuk a *bentlét* kérdéseit, az idő, a helyzet biztonságos megélésének módjaival, a tájékozódás, az eligazodás tapogatózó hadműveletei után a — bár viszonylagos, de mégis-mégis megvalósítható — harmónia elérésének lehetőségeivel. Legnagyobb zenepedagógusunk, akinek nevét bizonyára Önök is ismerik, *Kodály Zoltán* mondta: „Olyan kultúrára kell gondolnunk, melyet írás és olvasás nélkül is meg lehet érteni, de amelyben megvan a kultúra fő tulajdonsága: az, hogy részesét felvértezi minden eshetőségre, és boldog emberré teszi mindaddig, míg a neki megfelelő életkorból ki nem lép.”

Ez a védelem, mely máig biztonságot ad a benne élőnek, nem is olyan misztikus, nem is olyan ködös eredetű, mint azt az óvatoskodók gondolják. *A világ pontos megéléséről van szó*, az érzékelés és a kommunikáció magasiskolájáról, a *találkozás*, a *rögzítés*, a *sűrítés* munkaszakaszairól, melyek stációin át, a közvetítés összetett aktusa során az *élmény* megérkezik a *másik emberhez*.

A *belső képek* ereje döntően mutatkozik meg a népi kultúrában, a szóhasználatban, a költészetben, a klasszikus drámai művészetekben, s a drámapedagógiában is. Amikor különböző tanfolyamokon az élmény képen való megosztásának technikáját tanuljuk, illetve erősítjük meg, a tanító készletét növeljük, s igen szép sikereink vannak.

Van azonban valami, amivel mi egészen más kapcsolatban vagyunk, mint a környező országok, s talán csak a finnek értik a gondjainkat igazán. Ez pedig most nemcsak közös gyökerű nyelvünkéből, hanem közös eredetű alapkultúránkból ered; furcsa viszonyunk a *dramatikus improvizációval*.

„Játsszunk rögtönzött komédiát!” — mondja valaki Shakespeare Falstaffjában, s a *brütek* összemosisolyognak. A rögtönzés magasiskoláját ma is az *olaszok* *commedia dell'arte* figurái nyomán tanulmányozzuk. Részletesebben is ismerhetnénk ugyan, de *valamit* azért tudunk a *német* nyelvterületek híres-neves rögtönző-versenyeiről, amikor énekesek, szónokok, csörgősipkás versmondók szórakoztatták a bolondünnepek, s a farsang mulatózó közönséget.

Az eltűnt, vagy inkább sohasem is létezett *magyar* ős-színjátékot azonban bajosan tudjuk visszaidézni, vagy kitalálni, hiszen ez őseinknek se nagyon sikerült. Ennek persze ezer oka van, részletezésére hosszú időt kellene szánnunk — erre kész vagyok, kint a folyosón —. Most csak remélhetjük, hogy egyszer megszületnek azok a társaslélektani és színházművészeti munkák, amelyek kielégítően elemzik ezt a jelenséget.

A magyar dramatikus hagyomány rituális rendjében elenyésző mértékben van jelen a rögtönzés. Ezért is

olyan termékenyítő a drámapedagógia eljárásai között számunkra az *improvizáció*, még ha nehezebbre esik is. **Míg a szláv vagy — mint említettem — az olasz hagyományban központi helyen áll a rögtönzés, erre nekünk, kik századokon át a kántáló szertartás ritusaira támaszkodtunk, jobbára most kell „rátanulnunk”.**

Be kell valljam, volt néhány bizonytalankodó évünk, mikor az „újhitűek” el akarták tagadni, ki akarták söpörni ezt a régi formát. Ma már tudjuk, semmiféle gyöngítő ellentmondás nem létezik a hagyományörző és az újra törekvő, elismerten „kreatív” magatartás között. Megél és megélhet egymás mellett a kettő.

Mivel azonban páros, csoportos és nagy közösséget mozdító találkozásainkkal egyaránt gondunk van, külön időt kell szánnunk pl. az *ünnepek* tanulmányozására. Menteünk kell, s újra meg kell tanulnunk a *rituálék* rendjét is. Ha elfogadjuk, hogy az ünnep — általánosan fogalmazva — egy közösséghez való odatartozásunk megerősítésére szolgál, még dermedtebb szívvel nézünk vissza az elmúlt időszak arctalan, kusza „ünnepeire”.

Jelenlétünk ereje ezen a területen is hibádzik. Újra kell vizsgálunk a néprajz, a pszichológia és a színház-tudomány szakembereivel az ünnepek, a közösségi élet tagolt *idejét*. Mert az is elveszett! Ha vannak is hagyományt őrző csoportjaink, bizony előfordul, hogy különösége miatt májusban is színpadra kerül a karácsonyi betlehemes játék. Pedig annak is *ideje van*, mint ahogy „ideje van a sírásnak, és ideje van a nevetésnek”, kár koptatni olyan napokon, amikor nem feszíti az ősi rítus ereje, amikor még csak „játékból” sem *múlik rajta* semmi, hiszen elfordult felette a naptári idő. Vissza kell tanulnunk az *időben* éleést is.

Ahogy itthon szoktuk mondani, a drámapedagógia **birodalma a megismerés örömétől a kifejezés — olykor gyötrelmes — öröméig terjed.** Nekünk drámatanárok-nak speciális készségünk, hogy *helyzetbe* tudjuk hozni tanítványainkat, s így joggal várhatjuk magunktól és tőlük, hogy kialakuljon bennünk egyfajta *helyzetmeghatározási és döntési készség*, mely az élet minden területén jól működik, hiszen a kreativitás transzferálható, átvihető az élet másik területére is, ha mi tanárok már nem is leszünk ott jelen.

A figyelni tudás és a teremtés iskolájához a drámatanítók alapkészletében a *koncentráció*, a *konstrukció* és a *kooperáció* gyakorlatai tartoznak. S ezek tökéletesen föllelhetők a népi játékokban is.

Fiúkat férfiakká, leányokat nővé lenni segítő, tagadhatatlan, ám szinte tündéri erotikát tanító dalokból, mondókákból, csófolódókból, párosítókból, ügyességi vagy erőjátékokból, az emberélet fordulóihoz kapcsolódó szokás-játékokból állítunk össze hamarosan szöveggyűjteményt, amely hozzásegítheti a tanárt a klasszikus, mi több, nemzeti — alapokon nyugvó, korszerű, *szociális* ismeretek átadásához.

Válogatást készítünk azokból a magyar népmesékből, s a Magyarországon élő nemzetiségek és etnikumok mesekincséből, melyek különösen alkalmasak közös dramatizálásra.

A befejezéshez közeledvén hadd osszam meg Önökkel egy felismerésemet: Az újdonság nevelési technikák és kreativitást fejlesztő gyakorlatok révén a nevelőt megtanítjuk *kérdezni*. Ne félj! — mondom sokszor. Ha más nem jut eszedbe, csak vedd a világot, a Napot, a Holdat, egy körtét, egy almát, mutasd a gyerekeknek, s kérdezd: *MILYEN?* — El fogja mondani. De vigyázz! Várd meg a választ! Mert hogy *neked* milyen, azt tudod.

De **hogy neki** milyen, — azt sohasem tudhatod. A drámatanárok megtanulták megvárni a választ, mert tudják, szükségük van rá a következő időszak tervezéséhez.

Felismerésem azonban az, hogy nagyon is rákaptunk — országos méretekben! — a mechanikus kérdészetésre. Ismerik azt, ugye, mikor hazajön a gyerek az iskolából, s elkezdjük bombázni: Mi volt az iskolában? Mi az, hogy semmi? Feleltél? Miért nem? Hol a kabátod? Levitted a szeméget?

És ha vagyunk olyan szerencsések, hogy levitte a szeméget — akkor megáll a tudományunk. Most — mi legyen? Elbizonytalanodásunk ugyanolyan természetű, mint harchoz szokott gyerekeinké. Nem kell megverni, nem kell itélkezni fölötte, nem kell a lelkét megmenteni — mi az ördögöt csináljak vele?

Így jöhetünk rá arra, hogy elveszítettünk szavaink egy részét is. Elveszítettük azokat a „semmit mondó” szövegfoszlányokat, amelyek simogatása nélkül nehezebb az együttélés, amik pihenő-időt jelenthetnének a számonkérés és a dicsérgetés hullámvölgyei között. Pedig voltak nekünk ilyenek!

Bocsássanak meg, hogy egy nehezen fordítható, de azért leírható példával hozakodom elő:

Képzeld el egy hétfői délutánt egy lakótelepi lakásban, amikor zümmög a mosógép, berreg a porszívó, odabent apuka nézi a meccset, ordít a szpíker, a háziasszony ugrál a háztartási gépek meg a gáztűzhely között, s még kisgyerekére is ügyelnie kellene, aki ott ül egy széken, s lógazza a lábát. Mit mondhatunk — neki? Ha nem felejtettük volna el, talán eszünkbe jutna az a dalocska, ami azt mondja: „Lóg a lába lóga

nincsen semmi dolga,
mert ha dolga volna,
a lába nem lógná”

Mit jelent ez? Az égvilágon semmit. Csak a legfontosabbat, hogy itt vagyok, kisfiam, szeretlek. Nincs baj. *Jelen vagyok.*

Ennek a dalnak a megfelelőjét ki-ki megtalálja saját anyanyelvén.

Miért idéztem? Hogy elmondhassam: míg egyik oldalról kérdezni tanítjuk a leendő nevelőket (legyenek azok tanárok vagy „csak” szülőanyák), a másik oldalról kérve-kérjük: *Ne kérdezz! Ne utasíts! Hagyd békén.* Pszt! — jelezd persze, hogy jelen vagy, mert szüksége van rá. S erre az agressziót nélkülöző jelzésre legmegfelelőbbek azok a szövegfoszlányok, melyeket elődeink is kipróbáltak már, csak mi valahogy kimaradtunk ezek öröméből. Pedig akár a kortársi együttlétek során, amikor testvérek nyúzzák egymást, háton cipelve a másikat, s mondják: „Büdös túrót vegyenek! Jó csipős a túró” Vagy: „Paprikát vegyenek! Paprikát”, formát ad az interakciónak ez a néhány szó. Vagy „hivatalos” formát kölcsönöz a testi érintés igényének; Ringatókat, szülőnyuvasztókat idézhetünk, például; „Mászik bogár, viszi farkát, megeszi az apu nyakát!..

Ezt a kincset *nem lehet* médiára, könyvre, kazettára bízni. Véren át és lelken át, tenyérből tenyérre, testtel a testhez érve, zöldelő búzacsira fölé hajolva vagy épp az ünnepi gyertyát gyújtva, csak az **EGYÜTTES ÉLMÉNY** során adható át a hagyomány. *Itt és most*, mutasd neki, tedd meg vele, akkor, amikor annak a tettnek ideje van! Felnőtthiányban szenvedünk mindannyian. Legalább a gyerekekkel *legyél vele*, hogy elsődleges emlékeibe épüljön bele mindaz, amit mi talán könyvből tanulunk, mert nincs emlékünkről róla, de *neki* mégis meg-

adhatjuk azt, felkészültségünk, személyes erőnk és a közösség segítségével.

Ezért örülünk tehát, hogy a „dráma” bekerült a magyar alaptantervbe, mert úgy látjuk, hogy a jelenléttel bíró, a hatni tudó, az örökítő és teremtő ember közös

alak a hagyományátadás és a drámapedagógia határ-
mesgyéjén.

S remélhetünk, mert — ahogy ez a konferencia is mutatja — nincs egyedül.

Felszállópálya avagy mit tanulnak Gabnai Katalin drámatanárai a főiskolán?

Nincs hálátlanabb újságírói feladat, mint felkészült alannal interjút csinálni. Egyszerű médiummá válik ilyenkor a legbecsvágyóbb tollforgató is. Jelen esetben még az is nehezítette a dolgot, hogy maga az alany is csupán (!) médiuma volt saját életművének. Be sok „há-lás” interjút készítettem életem során Gabnai Katalinnal! Valahányszor megfaggattam: mi az oka, hogy a drámapedagógiai mesterség Magyarországon lábra nem tud kapni, drámai erejű heroikus passzimizmussal sorolta, mióta, és mi mindenféle javaslattal bombázza lassan de biztosan növekvő, ám mindörökké maroknyiságra ítéltetett elszánt csapatával egyetemben az illetékes oktatásügyi hatóságokat a drámapedagógia eszközrendszerének elfogadtatásáért. Most majdhogynem lelohasztotta publicisztikai nekifeszülésemet az az egyszerű öröm, mellyel a „tanárnő” a drámapedagógia győzedelmét zengte.

Mielőtt bárki is fennakadna ezen, gyorsan megnyugtatom az olvasót: az újságíró nem tiszteletre méltó alanya örömét nehezményezi, de valahogy fel kell dolgoznia azt a tényt, hogy egy szót sem tud — mert nem is szükséges — hozzátenni az interjú során elhangzott információkhoz. Miután tehát imígyen kipufogta magát, beismeri az újságíró, hogy alanyának teljesen igaza van: a DPM olvasóinak érdeklődését nem szükséges már „fölkeltetni a téma iránt”, számukra a tényszerű közlés lesz a legizgalmasabb olvasnivaló.

S még annyival tartozom interjú-alanyomnak, hogy leszögezzem és hangsúlyozzam: nem az illúziók világába való emelkedésnek köszönhető mostani beszélgetésünk szokatlanul derűs hangneme, hanem a „történelmi” pillanatnak, amikor is a drámapedagógia éppen polgárjogot nyert oktatási rendszerünkben: a Nemzeti alaptanterv alapelveket tartalmazó részében önálló pontként szerepel a *Színház és dráma* — „mint tantárgy és mint módszer (amely) — képzett nevelő segítségével — minden korosztály iskolai munkájában helyet kaphat.”

Ettől kezdve tehát a drámapedagógia végre hátszéllel hajózhat a magyar oktatási rendszer Szkhüllái és Kharübdiszzei közt. Most már csak „legénység” legyen!

Az alábbiakban erről az egyetlen dologról lesz majd szó: a *drámapedagógusok szakmai képzési rendszeréről*. Aki pedig száraznak találja a most következő információáradatot, képzelje a szavak mögé Gabnai Katit (hisz végül is ez mégiscsak afféle interjú volna)!

A 120 órás képzésről ezúttal nem kell túl sokat beszélni, elég itt annyit hangsúlyozni, hogy a drámajátékvezetés igenis szakma. A kulturális szakképesítési jegyzék (MK 191. sz.) *közművelődési szakember* kategóriájába szint és tevékenység leírásával beletartozik a drámajátékvezető is. Jó tudni, hogy szakképzési azonosítószámai: 89-4-3713 és 12 3 0 05. Ilyen típusú képzést mindenfajta intézmény szervezhet, vizsgabizonyít-

ványt azonban csak a Magyar Drámapedagógiai Társaság adhat.

A felsőoktatásban elsősorban két intézményt kell megemlíteni, melyek pedagógus-diploma után 400 órás, négy féléves szakosító továbbképzést szerveznek. Az egyik a zsámbéki Katolikus Tanítóképző Főiskola, mely a csepeli Általános Művelődési Központ szorgalmazására és gyakorlati közreműködésével, lényegileg csepeli helyszínnel működteti az említett továbbképzést. A felvételi beszélgetések a nyár elején zajlanak le. Jelentkezni Szűcs Istvánnénál lehet a 06-23-342-122-es telefonszámon.

Hasonló továbbképzések zajlanak dél-dunántúli vonzaskörrel a kaposvári Tanítóképző Főiskola szakmai vezetésével. A kurzusok mindkét főiskolán tandíjasok.

A Színház- és Filmművészeti Főiskola úgyszintén pedagógus-diplomások részére indít 3 évenként *Színházelmélet-drámapedagógia* szakot. Ez a képzés a Lengyel György igazgató-rendező-színháztörténész által hosszú évek óta irányított színházelméleti képzésbe épülhetett bele. Az első társaság — melynek osztályvezető tanára is Lengyel György — most vizsgázik. Meg kell jegyezni, hogy 17-ük közül kilencen már tanítanak a felsőoktatásban. Ezeket az embereket éppen arra képezzük, hogy ezen a fokon mintegy magvát alkossák a drámapedagógus-képzésnek. Az érdeklődés szerencsére eléggé nagy, az idén 131-en jelentkeztek, ebből 20-at vehetünk fel, bár szeretném ezt a számot 25-re tágítani. Természetesen ez is tandíjas képzés, félévenként 10 000 forint.

A képzésnek természetesen vannak standard tantervi keretei, de igyekszünk a tantervet is mindig az adott társaság adottságaihoz és igényeihez igazítani. Lehet egy adott társaság inkább elméleti, vagy inkább gyakorlati érdeklődésű. Mindkét típusnak megvan a helye a szakmában.

Az általános keretek között az első tanév lényegében a készségfejlesztésre szánódik, a másodikban már a különféle célokra *alkalmazott drámajátékok* következnek. A harmadik év a klasszikus színházi produkciók elemzésének, pedagógiai feldolgozásának ideje (drámaelemzés, színházlátogatások előkészítése, produkciók megbeszélése, jelenettanulmány és így tovább).

Természetesen nagyon fontos az idegen nyelvek ismerete, hisz a „kulturális diplomácia” is egyre fontosabb összetevője lesz szakmánknak, a nemzetközi kapcsolatok iránti rohamosan növekvő igény miatt. Nem szükséges ecsetelni, mit jelentenek ezek a szakma fejlődésében.

A jövőre nézve is valami olyafélen kellene gondolkodnunk, hogy a drámapedagógia *nappali képzésként* összekapcsolódhasson az egyetem nyelvi fakultásaival, és a hallgatók „áthallgathassanak”.